

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5MCdo/5/2014
Identifikačné číslo spisu: 2310213172
Dátum vydania rozhodnutia: 09.03.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:2310213172.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyň 1/ D. A., bývajúcej v P., 2/ L. B., bývajúcej v P., proti žalovanej Q. T., bývajúcej v P., zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Kubovičom, LL.M., so sídlom v Trnave, Pekárska 8369/23, o určenie neplatnosti darovacej zmluvy, vedenej na Okresnom súde Galanta pod sp.zn. 25C 225/2010, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Galanta zo 4.decembra 2012 č.k. 25 C 225/2010-185 v časti výroku o náhrade trov konania a uznesení Krajského súdu v Trnave zo 17. júna 2013, sp.zn. 11Co 332/2012, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa 1/ je povinná zaplatiť žalovanej trovy konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 69,88 € k rukám JUDr. Martina Kuboviča, advokáta, so sídlom v Trnave, Pekárska 8369/23, v lehote 3 dní.

Žalobkyni 2/ náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Galanta rozsudkom zo 4. mája 2012, č.k. 25C 225/2010-185 určil, že darovacia zmluva uzavretá v Seredi dňa 28.augusta 2008 medzi L. F., trvale bytom P., ako darkyňou a žalovanou ako obdarovanou, odkladovaná Správou katastra v Galante pod č. V 3879/08 z 28.októbra 2008, je neplatná. Vo zvyšku žalobu zamietol a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Rozhodol tak s odôvodnením, že darkyňa v čase uzatvorenia darovacej zmluvy konala v duševnej poruche, ktorá nebola prechodného charakteru a v dôsledku ktorej nebola spôsobilá na takéto právny úkon (§ 38 ods.1, 2 Občianskeho zákonníka). Vo zvyšku žalobu zamietol, nakoľko výrok o určení, že prevádzané spoluvlastnícke podiely z neplatnej darovacej zmluvy patria do dedičstva po poručiťke, považoval za nadbytočný. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p. s prihliadnutím na čiastočný úspech a neúspech účastníkov konania vo veci samej, ako aj s poukazom na ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p., keďže výsledok konania závisel od znaleckého zistenia psychického stavu darkyne v čase vykonania právneho úkonu. Rozhodnutie o trovách konania štátu si vyhradil na rozhodnutie

samostatným uznesením podľa § 151 ods. 6 O.s.p. Proti tomuto rozhodnutiu vo výroku o náhrade trov konania podali žalobkyne 1/ a 2/ odvolanie.

Krajský súd v Trnave uznesením zo 17. júna 2013, sp.zn. 11Co 332/2012 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti trov konania potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.) a žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Uviedol, že prvostupňový súd správne rozhodol o trovách konania podľa ustanovenia § 142 ods. 2 O.s.p., keď žiadnemu z účastníkov náhradu trov konania nepriznal, pretože každý z účastníkov mal vo veci úspech len čiastočný. Žalobkyne 1/ a 2/ mali úspech v časti určenia neplatnosti darovacej zmluvy a žalovaná v časti určenia, že spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom zmluvy, tvoria dedičstvo po poručiťke L. F.. S prihliadnutím na charakter sporu nebolo možné vyjadriť percentuálny pomer úspechu a neúspechu účastníkov v konaní. Ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p. nebolo možné v prejednávanej veci aplikovať, nakoľko znalecké dokazovanie bolo nevyhnutné pre posúdenie základu nároku a nie pre určenie výšky plnenia. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky vyhovel podnetu žalobkyne a mimoriadnym dovolaním napadol rozsudok Okresného súdu Galanta zo 4.mája 2012, č.k. 25C 225/2010-185, v časti výroku o náhrade trov konania, v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave zo 17.júna 2013, sp.zn. 11Co 332/2012. Podľa jeho názoru bol týmito rozhodnutiami porušený zákon a preto navrhol, aby dovolací súd obe napadnuté rozhodnutia zrušil vo výroku o trovách konania a vec vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie Okresnému súdu Galanta. Mimoriadne dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci súdmi (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Generálny prokurátor bol toho názoru, že žalobkyne mali vo veci plný úspech, pretože súd základnému nároku vyhovel a druhú časť žaloby bolo potrebné považovať za nadbytočnú, respektíve išlo o ten istý nárok len inak formulovaný. Navyiac zamietajúcu časť žaloby nemožno vo vzťahu k žalovanej chápať ako jej úspech v konaní, pretože týmto zamietnutím nedošlo k potvrdeniu ňou prezentovaného postoja voči uplatnenej žalobnej požiadavke. Okresný súd vo veci nesprávne aplikoval aj ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p., ktoré predstavuje výnimku zo zásady zodpovednosti za výsledok v zmysle § 142 O.s.p. Svoj postup pri aplikácii tohto ustanovenia okresný súd ani nezodôvodnil a v konaní sa nezaoberal okolnosťami, ktoré viedli žalobkyne k podaniu žaloby, najmä ich snahou o mimosúdnu dohodu so žalovanou. Odvolací súd následne rovnako nesprávne aplikoval na vec ustanovenie § 142 ods. 2 O.s.p. a nezaoberal sa aplikáciou ustanovenia § 150 O.s.p., ktorým okresný súd svoje rozhodnutie tiež odôvodnil.

Žalobkyňa 2/ sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadrila.

Žalovaná navrhla mimoriadne dovolanie zamietnuť z dôvodu, že žalobkyne mali vedieť akým spôsobom žalovať a čoho sa domáhať. Pokiaľ uplatnili v žalobe viac petitov, musia niesť za to zodpovednosť v podobe náhrady trov konania. Zároveň si uplatnila nárok na náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní [§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v

nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18.marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Z týchto názorov vychádza aj Stanovisko prijaté na spoločnom zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. októbra 2015 pod Cpj 41/2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j Občianskeho súdneho poriadku, ktorého práva vete znie : „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“ (publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015).

Stanovisko je, okrem iného, odôvodnené tým, že z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich riadne a mimoriadne opravné prostriedky je zrejmá zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúcim stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. Pravidlo postupného vyčerpania opravných prostriedkov, a to aj v prípade pochybnosti o účinnosti opravného prostriedku, požaduje využiť všetky opravné prostriedky, o ktorých sa dá predpokladať, že povedú k dosiahnutiu nápravy rozhodnutia súdu. V súlade s tým je na účastníkovi konania, aby - až po najvyššiu úroveň využil možnosť podať všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré sú čo aj len potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť v jeho prospech rozhodnutie, s ktorým nesúhlasí. To sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na prípady, v ktorých súd mohol (alebo bol povinný) konať aj bez návrhu účastníka. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku. Požiadavka vyčerpania adekvátneho opravného prostriedku pritom nie je splnená už tým, že konanie o určitom opravnom prostriedku („hierarchicky nižšom“) začalo, avšak ešte neskončilo. Vzhľadom na vyššie uvedené je opodstatnené konštatovanie, že mimoriadne dovolanie podané na podnet účastníka konania (teda nie mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom vo veciach uvedených v § 35 ods. 1 a

2 O.s.p. a tiež nie mimoriadne dovolanie podané na podnet osoby odlišnej od účastníka konania) nemožno považovať za procesne prípustné, ak účastník konania bol pasívny v tom zmysle, že sa nepokúsil využiť možnosť podať riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli v jeho dispozícii. V prípade, že účastník občianskeho súdneho konania nevyužil sám možnosť napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa riadnym opravným prostriedkom (odvolaním alebo odporom), je mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora smerujúce proti tomuto rozhodnutiu procesne neprípustné. Obdobne je procesne neprípustné mimoriadne dovolanie, pokiaľ je ním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému predtým (neúspešne) nepodal dovolanie ten účastník konania, na podnet ktorého generálny prokurátor podal neskôr mimoriadne dovolanie. V stanovisku je tiež poukázané na judikatúru ESĽP, z ktorej vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESĽP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)]. Právoplatnosť rozhodnutia súdu môže byť prelomená len výnimočne a výlučne iba za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (viď *Ryabykh proti Rusku*, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, nie však z dôvodu právnej čistoty (pozri *Sutyazhnik proti Rusku*, rozsudok z roku 2009) alebo iného právneho názoru. ESĽP tieto predpoklady prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov opätovne zdôraznil v rozhodnutiach z 9. júna 2015 vo veciach *DRAFT-OVA, a.s. proti Slovenskej republike*, *PSMA, s.r.o. proti Slovenskej republike* a *COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike*. Poukázal v nich na svoju ustálenú judikatúru týkajúcu sa porušenia princípu právnej istoty v dôsledku zrušenia právoplatných súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch na základe mimoriadnych opravných prostriedkov a pripomenul, že takýto postup je prípustný len za účelom napravenia podstatných väd konania alebo omylov vo výkone spravodlivosti, ktoré majú zásadný vplyv na právny systém a nie za účelom zabezpečenia právnej čistoty. ESĽP zastáva názor, že ak súd nezistí žiadne „podstatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, ktorý vyžaduje nezrušiteľnosť súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch, nemožno takýto mimoriadny opravný prostriedok použiť. V označených veciach došlo podľa ESĽP v dôsledku využitia inštitútu mimoriadneho dovolania k porušeniu práva účastníkov na spravodlivé súdne konanie, ktoré je zaručené čl. 6 Dohovoru.

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva zjednocujúce stanovisko najvyššieho súdu, zjednocujúce stanovisko ústavného súdu a judikatúra ESĽP, skúmal na podklade spisu, či žalobkyňa 1/ napadla rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním, po zistení, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nepodala, najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dala podnet na mimoriadne dovolanie žalobkyňa 1/. Žalobkyňa 2/ nepodala návrh na priznanie trov konania, preto jej najvyšší súd ich náhradu nepriznal (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.). Žalovaná v konaní o mimoriadnom dovolaní uplatnila náhradu trov tohto konania vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu zo dňa 4. júla 2014 a tieto aj vyčíslila podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Dovolací súd v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. priznal žalovanej náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní spočívajúcu v odmene advokáta za jeden úkon právnej služby- písomné vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu (§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky) vo výške 61,84 € (§ 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky), čo spolu s náhradou výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške 8,04 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje celkom 69,88 €.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.